

Petró Tibor – Dr. Hornyacsek Júlia

petro.tibor@uni-nke.hu – hornyacsek.julia@uni-nke.hu

Az egyházak, mint társadalmi szervezetek lehetséges helye és szerepe az árvízi védekezésben

Nemzeti Közszolgálati Egyetem

Absztrakt

Napjainkban az állam egyre fontosabb szerepet tölt be a különböző mértékű és pusztítást végző katasztrófahelyzetek felszámolásában. A rendszerváltást követő időszakban az önkormányzati törvény adta felelősség nemcsak jogokat, hanem kötelezettségeket is megfogalmazott, így megnőtt az önkormányzatok helytállási kötelezettsége is az egyes veszélyhelyzetek felszámolása kapcsán. Az 1996. évi XXXVII. törvény, mely a polgári védelemről szól, az ebben az időben keletkezett egyéb jogszabályokhoz hasonlóan, nevesítette a polgármester védelmi feladatait. Az állam mellett az önkormányzat és annak első számú vezetője is felelősséggel tartozott a védelmi feladatok végrehajtásáért. A 2012. január elsejétől hatályos katasztrófavédelmi törvény sem rendelkezik másként. Az állam és az önkormányzatok ugyanakkor mindig is igényt tartottak olyan szervezett támogatásra, melyet a társadalmi szervezetek tudnak nyújtani részükre. Az elmúlt időszak nagy jelentőségű katasztrófái rámutattak, hogy a különböző társadalmi szervezetek segítségnyújtása nélkül nem vagy csak jóval nehezebben történhet meg a hatékony kárenyhítés, kárfelszámolás. Ezen társadalmi szervezetek közé tartoznak az egyházak által működtetett karitatív szervezetek is.

Kulcsszavak: *árvíz elleni védelem, karitatív szervezetek, egyházi szervezetek*

Abstract

Nowadays the state plays more and more important role in the liquidation of disasters which has different volume and causes different destructions. After the political transformation period the Act of local government not only gave rights but formulated commitments also, by the holding on obligation of the local governments in connection with the liquidation of several emergency situation. The XXXVII. Act in 1996, which was about the civil defence, named the defensive tasks of the mayor like other acts which came into being in this period. In addition the state, the local government and its first leader also responsible for the execution of defensive tasks. The Act of disaster management which is effective from the 1st of January, 2012 does nothing otherwise. The state and local governments, however, always to seek his support is organized by the NGOs are able to provide them. The recent major disasters have shown that without the assistance of various social organizations are not only or much more difficult to be available for the effective mitigation, damage cleanup. These NGOs include the churches run by charitable organizations.

Keywords: *flood prevention, charitable organisations, church organisations*

BEVEZETÉS

Az önkormányzatiság „modernkori” húsz éve alatt, a globális klímaváltozás és más okból kialakult veszélyhelyzetek rámutattak a települések önvédelmi képességeinek főbb hiányosságaira. Napjainkban a települési önkormányzatok átalakuló feladatrendszerében sem szabad megfeledkeznünk az ár- és belvíz vagy a helyi vízkár okozta problémák kezeléséről.

A veszélyhelyzetek kezelése kapcsán, a helyi lakosság áldozatos munkáján túl, szükség van olyan szervezetekre, akik egy elnyúló védelmi időszakban támogatni tudják a védekezésben résztvevő hivatásos erők munkáját. Azon önkéntes szervezetekről van szó, akik a szervezettség olyan fokán állnak, hogy viszonylag rövid idő alatt képesek mozgósítani a védekezés vagy a helyreállítás időszakában a tagjaikat.

A történelem során, a legnagyobb veszélyek idején mindig ott voltak az egyházak, hogy segítő kezet nyújtsanak a bajbajutott embereknek. Azok a közösségek, akiknek a szerveződése, az élete a hitre épült, könnyebben birkóztak meg a veszélyekkel is, könnyebben viselték a megpróbáltatásokat. Az elmúlt időszak nagyjelentőségű veszélyhelyzeteinek felszámolása, és az újjáépítés kapcsán, találkozhattunk az egyházak, hitközösségek karitatív munkájával, meggyőződhattünk az egyház mozgósító erejéről. Napjainkban alakult át a katasztrófavédelemről szóló törvény, mely a polgárok számára önkéntes és köteles polgári védelmi szervezetekben történő tevékenységet határoz meg. A különböző önként alapított szervezetek, egyházak és felekezetek által működtetett karitászok és híveik, hasonló szinten képesek hozzájárulni veszélyhelyzetekben a mentéshez, az eredményes kárfelszámoláshoz, valamint az utókövető segítségnyújtáshoz, akár mint ezeknek a szervezeteknek a tagjai, de együttműködőként is. A társadalomban rejlő ilyen és hasonló „tartalékok” eredményes alkalmazásának feltétele azonban, hogy a különböző szereplők (állam, önkormányzat, társadalmi szervezetek, civil polgárok), ismerjék egymás létét, munkáját(e célt is szolgálja ez a cikk), továbbá, hogy törekedjenek a kapcsolattartásra, és a közös munka – még veszélyhelyzet előtti – gyakorlására.

Az egyházak önkéntes tevékenységének alapja az embertársainkkal szembeni szolidaritás és segítségnyújtás. Ebből a tényből is adódik az az összetartó erő, mely képes működtetni az elesettek támogatását, és olyan mértékű összefogást tud létrehozni, melyekre példaként tekinthetünk. Gondoljunk például a 2010. évi árvízi pusztításra, vagy a vörös iszap kiömlése által kialakult katasztrófahelyzetre, és az ezek során nyújtott segítségre!

Ha megvizsgáljuk az egyházak tevékenységét, tapasztalhatjuk, hogy feladatukat nem csak a működési területükön és közösségükön belül végzik, hanem segítséget nyújtanak a nehéz körülmények között élők és rászorulóik részére országos és nemzetközi szinten is. A hitéleti munka mellett, lelki támaszt nyújtanak katasztrófák során, szociális tevékenység keretében hajléktalan ellátást működtetnek, meleg étel- és ruhaadományozást, folytatnak stb.

Ebben a tanulmányban célul tűztük ki, hogy megvizsgáljuk a vallásszabadság, a vallási tevékenység színterei, a hazai egyházak és hívő közösségek működésének jogszabályi hátterét, alaprendeltetésüket, valamint a hitéleti tevékenységen túlmutató önként vállalt feladataikat. Vizsgáljuk, hogy milyen szerepük lehet a katasztrófák során a lakosság mentése, védelme, valamint a katasztrófákat követő időszak feladatainak végrehajtása során, és mi a feltétele annak, hogy eredményes részesei lehessenek a segítségnyújtás nemzeti rendszerének.

1. AZ EGYHÁZAK, VALLÁSI KÖZÖSSÉGEK MŰKÖDÉSÉNEK ALAPJAI ÉS TEVÉKENYSÉGÜK

Az ember ősi vágya és igénye, hogy gondolati-, lelkiismereti- és vallásszabadságát érvényre juttassa. A történelem során emberek ezrei haltak meg a vallásukért, nemzetek csaptak össze egymással hitbeli meggyőződésük és érdekeik akadályoztatása okán.

Nemegyszer vallási köntösbe bújtattak egyéni vagy közösségi önös érdekeket, és az emberek vallási érzületét használták fel a vallástól, a hittől távol álló célok és érdekek eléréséért. Még napjainkban is óriási indulatok csapnak össze vallási okokból, még ma is halnak meg emberek a földön, ha felvállalják hitüket, vagy épp a hittől vezérelt, de fanatikussá váló cselekmények révén. A hitbéli meggyőződés tehát óriási erőket tud megmozgatni, gyakran ír felül barátságokat, országhatárokat, emberi kapcsolatokat, alapvető erkölcsi normákat, de ugyan ilyen gyakran válik utolsó támaszává a kétségbeesett, bajba jutott embernek, ugyanilyen a nagy a teremtő ereje. Csak az elmúlt néhány évben számos példán keresztül mutatta meg a társadalom számára, hogy az egyházi szervezetek mekkora mozgósító erővel bírnak egy-egy katasztrófahelyzetben a szorult helyzetben lévő embertársaink megsegítése érdekében. Minél szélesebb rétegek találják meg lelki helyüket valamely felekezetben, annál nagyobb eséllyel számíthat a társadalom szereplője a veszélyhelyzetben közösség hathatós támogatására.

1.1 Az egyházak alapításának, működésének nemzetköz és hazai alapjai

Semmi sem volt még annyira velejárója a társadalmi folyamatoknak, mint a hit és a hitünk gyakorlásának joga. A hit ott van a mindennapjainkban, az emberi élet alapja, ezért is volt nagy jelentőségű az 1950. november 4-én Rómában kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv, amely *az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről* szól, és amelyet 1993-ban hazánk is kihirdetett. Ennek értelmében több más alapvető joga gyakorlása mellett,

„1. Mindenkinnek joga van a gondolat-, a lelkiismeret- és vallásszabadsághoz; ez a jog magában foglalja a vallás vagy meggyőződés megváltoztatásának szabadságát, valamint a vallásnak vagy meggyőződésnek mind egyénileg, mind együttesen, mind a nyilvánosság előtt, mind a magánéletben istentisztelet, oktatás és szertartások végzése útján való kifejezésre juttatásának jogát. [1] A jog deklarálása mellett ez a törvény a vallásgyakorlást akadályozó, gátló tényezőket szűk körre csökkenti:

„2. A vallás vagy meggyőződés kifejezésre juttatásának szabadságát csak a törvényben meghatározott, olyan korlátozásoknak lehet alávetni, amelyek egy demokratikus társadalomban a közbiztonság, a közrend, közegészség vagy az erkölcsök, illetőleg mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükségesek.” [1]

A kihirdető országok ennek szellemében szabályozták a területükön működő vallási közösségek jogi státuszát, elismerésük, működésük feltételeit, szabályait is. Európa államaiban más-más ívet írt le az egyházak fejlődése, más-más tartalommal készültek az államok és az egyházak kapcsolatát, valamint a hitéletet meghatározó szabályok, dokumentumok. Eltérő módon alakult az egyházak jelentősége is a társadalmak életében. Ugyanígy más-más szerepet vállaltak, vállalhattak fel az egyházak az állampolgárok segítése terén a különböző országokban.

Hazánkban többek között az 1848. évi XX., az 1895. évi XLIII. és az 1947. évi XXXIII. törvénycikk, valamint az 1990. évi IV. törvényben szabályozott kérdések voltak mérvadó hatással az egyházakra, ezek adtak keretet az állam és az egyházak viszonya alakulásának, ezek rögzítették az egyházak társadalmi szerepét. A napjainkra is igazán kiható szabályzás a rendszerváltás utáni évekre datálható.

A vallás és az egyházak megítélése, tevékenységük, szerepük értékelése, megbecsültségük szintje a történelmünk során jelentős hullámzást mutat, és ez kihatott a belső életükre, a mindenkori tevékenységükre is. A vallásszabadság ma is érvényes jogi alapját hazánkban a már említett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1993. évi XXXI. törvény képezi, valamint az új Alaptörvény is kitér e területre:

(1) Mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a vallás vagy más meggyőződés szabad megválasztását vagy megváltoztatását és azt a szabadságot, hogy vallását vagy más meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon, akár egyénileg, akár másokkal együttesen, nyilvánosan vagy a magánéletben kinyilvánítsa vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolja vagy tanítsa.

(2) Az állam és az egyházak különváltan működnek. Az egyházak önállóak. Az állam a közösségi célok érdekében együttműködik az egyházakkal [2]

A közhatalom és az egyházak viszonyában napjainkban a volt egyházi ingatlanok tulajdoni helyzetének rendezéséről szóló 1991. évi XXXII. törvény megalkotásával, majd az egyházak hitéleti és közcélú tevékenységének anyagi feltételeiről szóló 1997. évi CXXIV. törvény, valamint a 2011. évi CCVI. törvény kihirdetésével érzékelhető jelentősebb változás.

Minden ember szabadon gyakorolhatja tehát a vallását, az azonos hitközösséghez tartozók jogszabályokban rögzített módon egyházakat alapíthatnak. Vizsgáljuk meg a hazai egyházak tevékenységét, szerepét a lakosság életében védelmi szempontból!

1.2 Az egyházak tevékenysége, szerepe a lakosság életében

Az azonos hitelveket követők, vallásuk gyakorlása céljából, önkormányzattal rendelkező vallási közösséget, vallásfelekezetet, egyházat (a továbbiakban együtt: egyház) hozhatnak létre. [3] A vallási tevékenység fogalmát másként értelmezték az elmúlt években, ezt az anomáliát igyekezett feloldani a 2011. évi C. törvény a fogalom rögzítésével:

6. § (1) E törvény alkalmazásában **vallási tevékenység** olyan világnézethez kapcsolódó tevékenység, mely természetfelettre irányul, rendszerbe foglalt hitelvekkel rendelkezik, tanai a valóság egészére irányulnak, valamint az erkölcsöt és az emberi méltóságot nem sértő sajátos magatartás követelményekkel az emberi személyiség egészét átfogja.” [4]

Az egyházak szerte a világon, így hazánkban is, alapfeladatként hitéleti tevékenységet folytatnak. Ennek keretében lelki gondozást nyújtanak, szervezik az egyházközösségeket, kialakítják a hitüket erősítő, hitbéli ismereteket közvetítő ad hoc és rendszeres programokat, eljárásokat, szertartásaikat. Emellett azonban szerteágazónak mondható a tevékenységük, hiszen további fontos feladatokat is ellátnak. Ezek a következők:

- nevelési-oktatási, felsőoktatási,
- kulturális,
- szociális,
- egészségügyi,
- sport,
- gyermek- és ifjúságvédelmi,
- környezetvédelmi, katasztrófavédelmi,
- műemlékvédelmi tevékenység folytatása,
- az államtól vagy önkormányzattól átvállalt közfeladatok ellátásában való közreműködés, vagy azok önálló végzése.

Ezekre a feladatokra nincs egységes szabályzás, minden közösség olyan mértékben és módon járul hozzá a település és az ország ilyen irányú kihívásainak megoldásához, amennyire azt a személyi, tárgyi feltételei, hívei irányultsága, hajlandósága azt lehetővé teszik.

Az állam több formában is támogatja az egyházak közösségformáló, az állampolgárok boldogulását, életkörülményeik könnyítését célzó tevékenységét. Ennek egyik formája az egyházi intézmények költségvetéséhez való hozzájárulás, valamint néhány területen

adómentesség biztosítása. A személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény 1. sz. melléklete például adómentes bevételnek minősített egy sor, kifejezetten egyházi tevékenységgel kapcsolatos juttatást, adományt, segélyt, ajándékot, ellátást stb. A szociális és más ellátások közül adómentes például az egyház és az egyházi karitatív szervezetek által nyújtott szociális segély. A „nem pénzben kapott juttatások közül adómentes az állami, a helyi önkormányzati, a társadalombiztosítási, továbbá az egyházi forrásból nyújtott oktatási, egészségügyi és szociális ellátás...” [5]

Az egyházak bizonyos állampolgári kötelezettségek körét érintő kérdésekben mentességet kapnak a hitéletük segítése érdekében, így mentesek az egyébként más intézményeket, szervezeteket érintő *honvédelmi szolgáltatás* alól azon dolgok és jogok tekintetében, amelyek közvetlenül az egyházi, hitéleti feladatokat szolgálják.

Az elmúlt időszakban az egyházak, vallási közösségek és az általuk működtetett, támogatott vagy szervezett szeretetszolgálatok jelentős tevékenységet fejtettek ki a katasztrófák során, bizonyították az ez irányú hajlandóságukat és képességeiket. (Lásd később.)

2. A MAGYARORSZÁGI FŐBB EGYHÁZAK RÖVID BEMUTATÁSA

„A magyarországi egyházak és vallási közösségek a társadalom kiemelkedő fontosságú értékordozó és közösségteremtő tényezői, amelyek hitéleti tevékenységük mellett, nevelési, oktatási, felsőoktatási, egészségügyi, karitatív, szociális, család-, gyermek- és ifjúságvédelmi, valamint kulturális, környezetvédelmi, sport- és más tevékenységükkel, valamint a nemzeti tudat ápolásával is jelentős szerepet töltenek be az ország és a nemzet életében” fogalmazza meg az 2011. évi CCVI. törvény, mely a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szól. [6]

Magyarországi egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek a következők:

1	Magyar Katolikus Egyház
2	Magyarországi Református Egyház
3	Magyarországi Evangélikus Egyház
4	Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége
5	Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség (Statusquo Ante)
6	Magyarországi Autonóm Orthodox Izraelita Hitközség
7	Budai Szerb Ortodox Egyházmegye
8	Konstantinápolyi Egyetemes Patriarchátus – Magyarországi Ortodox Exarchátus
9	Magyarországi Bolgár Ortodox Egyház
10	Magyarországi Román Ortodox Egyházmegye
11	Orosz Ortodox Egyház Magyar Egyházmegyéje (Moszkvai Patriarchátus)
12	Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete (Magyarországi Unitárius Egyház)
13	Magyarországi Baptista Egyház
14	HIT Gyülekezete
15	Magyarországi Metodista Egyház

16	Magyar Pünkösdi Egyház
17	Szent Margit Anglikán/Episzkopális Egyház
18	Erdélyi Gyülekezet
19	Hetednapos Adventista Egyház
20	Magyarországi Kopt Ortodox Egyház
21	Magyarországi Iszlám Tanács²⁴
22	Krisztusban Hívó Nazarénus Gyülekezetek
23	Magyarországi Krisna-tudatú Hívók Közössége
24	Az Üdvhadsereg Szabadegyház Magyarország
25	Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza
26	Magyarországi Jehova Tanúi Egyház
27	Buddhista vallási közösségek

1. sz. ábra: Az Országgyűlés által elismert magyarországi egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek

(Forrás: Dr. Halász László, Dr. Pellérdi Rezső, Dr. Földi László: Katasztrófavédelem I. ZMNE E Jegyzet 2009., 2011. évi CCVI. törvény)

Czibulka Zoltán az *Összefoglalás és módszertani megjegyzések*. (in: Népszámlálás 2001. 5. Vallás, felekezet. KSH, Bp. 2002. pp. 7-10.) c. írásában összefoglalja a hazai egyházak népszámlálás szerinti adatait, mely szerint 5,290 millió római katolikus, 1,623 millió református, 305 ezer evangélikus, 13 ezer izraelita, 396 ezer más, 1,483 millió felekezet nélküli, 18 ezer baptista, 269 ezer görög katolikus, 112 ezer a más felekezethez tartozó lakos van. Ezek a számadatok minden népszámláláskor változnak, de az arányokban nagy eltérés nem mutatható ki.

A következőkben a hazai egyházakra vonatkozó jogszabályok által elfogadott közösségek köréből a történelmi vagy alapegyházak közül három bemutatását kívánjuk röviden ismertetni. A történelmi egyház kifejezés napjainkig vita tárgyát képezi, de alapjában véve azon egyházakat értik alatta, amelyek jelentős történelmi múlttal rendelkeznek, világszinten elismertek, ugyanakkor híveik száma is jelentősnek mondható. Ez az értelmezés nem zárja ki, hogy katasztrófa-segítségnyújtás szempontjából más közösségek ne nyújtanának jelentős segítséget, ne lenne fontos a szerepük, de a tanulmány terjedelme nem teszi lehetővé a szereplők teljes körének bemutatását.

Római Katolikus Egyház:

Hazánkban a legszámtalibb és a világon is vezető vallásként számon tartott vallás, a katolikus egyház, a világ legnagyobb keresztény felekezete. A Római Katolikus Egyház a maga több mint 2000 éves múltjával az egyik legősibb egyház. A közösség világi hívőkből, hierarchiát alkotó felszentelt klerikusokból, valamint szerzetes közösségek tagjaiból áll. Szervezeti hierarchiájára jellemző, hogy élén a Pápa áll. Őt követik a püspökök. Magyarországon a katolikus egyház vezető testülete, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia, melynek élén Dr. Erdő Péter bíboros Esztergom-Budapesti érsek áll. A katolikus egyház 4 fő egyházmegyét (érsek vezetésével) és 13 egyházmegyét (megyéspüspök vezetésével) foglal magába, az alábbi ábra szerinti felosztásban. [7]

Az egyház fő feladatai közé tartozik a kezelésében lévő egészségügyi-, szociális- és oktatási intézmények fenntartása. Ezen túl, működteti a Katolikus Karitást, mely szervezet családsegítő és gyermekjóléti szolgálatot, házi szakápoló szolgálatot, szenvedélybeteg segítő szolgálatot, és idősoththonokat tart fenn, és tevékeny részt vállalt például a 2010. évi borsodi árvíz kárfelszámolási feladataiban is. Részt vettek azon ingatlanok helyreállításában, amelyek károsodtak. Építészeik révén részt vettek a kárfelmérésben, az építőipari tevékenységben, az ingó dolgok beszerzésében.

2. sz. ábra: Katolikus egyházkerületek Magyarországon

(Forrás: http://uj.katolikus.hu/kepek/adattar/terkep_nagy.jpg letöltve: 2012. május 16.)

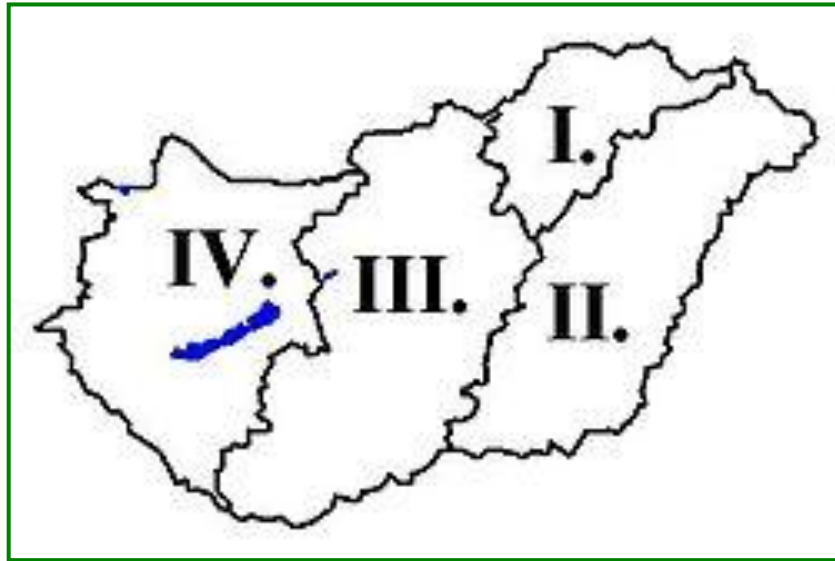
Református Egyház:

A középkori reformáció eredményeként létrejött egyház szintén jelentős a hazai hitéletben. Az egyetlen a presbiteriánus egyházak között, ahol püspökök álltak és állnak világi elnöktársukkal, a főgondnokokkal az egyházkerületek élén.

Az egyház magyarországi vezető szervezete a Magyar Református Egyházi Zsinat, melynek irányítója Dr. Bölcskei Gusztáv püspök. Maga az egyház 4 egyházkerületre (püspök vezetésével) és 27 egyházmegyére (esperes vezetésével) tagozódik. A református egyház szintén tart fent oktatási, egészségügyi és szociális intézményeket. Nem elhanyagolható a tevékenysége a különböző missziók megszervezése sem, ilyen pl. a börtön-, hajléktalan-, iszákos mentő-, vagy a kórházmisszió.[8]

A református egyház a Magyar Református Szeretetszolgálaton keresztül a 2010.évi árvízi védekezésben is igyekezett részt vállalni. A helyreállítás időszakában a megrongálódott épületek helyreállításában, míg a védekezés időszakában a kitelepített lakosság elhelyezésében és ellátásában segítettek. „Támogass egy árvízkárosult családot” című támogató programot indítottak el, mely segítségével fél éven keresztül rászoruló családok részére nyújtottak rendszeres szociális támogatást. Természetesen a bajbajutottak ingóságokkal és építőanyaggal történő támogatása is megtörtént a szeretetszolgálaton

keresztül. Az egészségügyi csoport megalakításával valamint gyógyszer-támogatás szervezésével ilyen jellegű segítséget is nyújtottak.

3. sz. ábra: Református egyházkerületek Magyarországon,
Tiszáninneni, II. Tiszántúli, III: Dunamelléki, IV.:Dunántúli

(Forrás: http://hu.wikipedia.org/wiki/Magyarorsz%C3%A1gi_Reform%C3%A1tus_Egyh%C3%A1z letöltve:
2012. május 18.)

Evangélikus Egyház

A reformáció időszakában kialakuló másik egyház, amely szintén jelentős szerepet tölt be hazánk hitéletében. Az egyház szervezete négy igazgatási-önkormányzati szintre tagolódik: egyházközség, egyházmegye, egyházkerület, országos egyház. Az egyház hivatalos szolgálatát, az evangélium nyilvános hirdetését és a szentségek kiszolgáltatását az erre a feladatra felkészített és ezzel megbízott lelkészek végzik.

A szervezetet az Országos Egyház vezeti, melynek irányítója Gáncs Péter püspök. Maga az egyház 3 egyházkerületből, élén a püspökkel, 17 egyházmegyéből (esperes vezetésével) és 256 egyházközségből (lelkészek vezetésével) áll. [9] 2000-ben a Zsinat újra felállította a régi dunántúli egyházkerületet, Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület néven.

Az egyházak összefogására jó példa, hogy az 1991-ben alapított **Ökumenikus Segélyszervezet** hazánk egyik legnagyobb, nemzetközileg is elismert karitatív szervezete. Alapítói között a Magyarországi Református Egyház négy egyházkerülete, a Magyarországi Evangélikus Egyház három egyházkerülete, valamint a methodista, unitárius és ortodox egyházak vannak jelen.

A természeti illetve civilizációs katasztrófák esetén a károsultak megsegítése mellett közel 50 különböző szociális szolgáltatást nyújtanak Magyarországon. Ezen tevékenységeink középpontjában a bajba jutott családok és gyermekek támogatása, valamint a társadalmi szolidaritásra való ösztönzés áll. [10]

Déli Evangélikus Egyházkerület: Székhelye: Pest; Püspöke: Gáncs Péter (elnök-püspök)
Egyházmegyéi: Bács-Kiskun Egyházmegye, Kelet-Békési Egyházmegye, Nyugat-Békési
Egyházmegye, Pesti Egyházmegye, Tolna-Baranyai Egyházmegye

Egyházközségek száma: 65

Északi Evangélikus Egyházkerület: Székhelye: Buda; Püspöke: Dr. Fabiny Tamás
Egyházmegyéi: Borsod-Hevesi Egyházmegye, Budai Egyházmegye, Dél-Pesti Egyházmegye,
Észak-Pesti Egyházmegye, Hajdú-Szabolcsi Egyházmegye, Nógrádi Egyházmegye

Egyházközségek száma: 81

Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület:

Székhelye: Győr; Püspöke: Szemerei János

Egyházmegyéi: Fejér-Komáromi Egyházmegye, Győr-Mosoni Egyházmegye, Somogy-Zalai
Egyházmegye, Soproni Egyházmegye, Vasi Egyházmegye, Veszprémi Egyházmegye

Egyházközségek száma: 110

4. sz. ábra: A Magyarországi Evangélikus Egyház jelenlegi egyházkerületei
(Készítette: Petró Tibor)

3. EGYHÁZAK LEHETSÉGES KATASZTRÓFAVÉDELMI FELADATAI

A katasztrófavédelem komplex feladatrendszerén belül a lakosságvédelmi és felkészítési feladatok megújítása révén, az ismeretek széleskörű terjesztése, az egyén önmentő képességének növelése és a társadalmi tudat erősítése került előtérbe. Katasztrófák idején az egyházak fontos szerepet töltenek be a katasztrófa sújtotta területeken élő, és veszteséget elszenvedett lakosság megsegítése érdekében. Az egyházak katasztrófavédelmi feladatai azonban tovább bővíthetők, hiszen számtalan képességük és lehetőségük van, ami hasznosítható lehet ilyen esetekben. Különösen igaz ez az árvizek és a belvizek által sújtott területeken.

Az árvíznek és a belvíznek lehet elsődleges vagy másodlagos *következménye*. Elsődleges hatás árvízkor a lökőhullám, mely miatt rongálódnak, vagy összedőlnek az épületek, utak, közművek. Az áztatóhatás miatt az épületszerkezetek gyengülnek, megroppannak, elmoshatja a víz a műtárgyakat, mérgezőanyagokat moshat ki a vegyi üzemekből. A belvizes területeken a felázott talaj, és a megdőlt összeomlott épületek, valamint a tönkrement termés jelentenek nagy károkat. A területen ellátási zavarok keletkezhetnek, fertőzések alakulhatnak ki, megáll a normál élet, minden erőt a védekezés köt le. Ilyen esetekben minden segítő kézre szükség van.

Világszerte ismert a tény, hogy célszerű, hogy az államok és az egyházak meghatározzák, illetve megosztják azokat a tevékenységi köröket, melyek a veszélyeztetett területen lévő lakosság védelmének, veszélyhelyzeti felkészítésének, támogatásának érdekében végeznek.

Vizsgáljuk meg, hogy mely feladatokat láthatnak el ár- és belvíz esetén:

Az egyházak ár és belvízi veszélyhelyzeti tevékenységét célszerű a katasztrófák megelőzését és a következményeik felszámolását célzó feladatokhoz és időszakokhoz igazítani, így a megelőzés, felkészülés, a mentés és a helyreállítás időszakához.

A **megelőzés időszakában** minden településen az adott veszélyeztető tényezők köré csoportosíthatóak a feladatok. Ezek közül az árvíz és a belvíz veszélyeivel kapcsolatosakat vizsgáljuk. Az árvizes, belvizes területeken „az egyház által végrehajtható feladatok az alábbiak köré csoportosíthatóak, melyet célszerű együttműködési megállapodás keretei között akár országosan, de akár kirendeltségi vagy települési szinten végezni:

- A lakosságfelkészítés rendszerében az árvízi védekezés rendszerének ismertetése,
- a helyes magatartási szabályoknak ismertetése,
- a közösségen belüli támogatás fontosságának hirdetése,
- a hívek figyelmének ráirányítása a karbantartási feladatok szükségességére, mindazon feladatokra, melyek a víz gyors lefolyását biztosítják. Ilyenek lehetnek például a védművek karbantartási feladatai, csatornák, vízlevezető árkok tisztítása és ahol szükséges, azok javítása. [11]

Az egyházaknak különböző összejövetelek alkalmával lehetőségük van meggyőzni a közösségeik tagjait, olyan eszközök beszerzésére, mely a lakosság önvédelmi képességének növelése céljából elengedhetetlenek, és az esetleg kialakuló veszélyhelyzetben használatuk szükséges. A tapasztalat az, hogy az állam vagy önkormányzat felhívása alapján a lakosság kevésbé hajlandó ezeknek az eszközöknek a beszerzésére. A vízkárelhárításhoz, vagy egyéb katasztrófa helyzet felszámolásához szükséges eszközök nem a mindennapi életvitel háztartási eszközei, ezért a lakosság kevésbé érzi fontosnak ezen eszközök beszerzését, adott esetben várja az állam segítségét, egy közösség azonban húzóerő lehet ezekben a kérdésekben, de akár a családi tartalékok képzésében is.

A védekezés időszaka alapvetően **két feladatcsoport** keretében valósul meg, az egyik a lakosság mentése, ellátása, védelme, a másik annak megakadályozása, hogy a víz kilépjen a medréből, elöntse a településeket, illetve az árvíz által okozott károk elhárítása. A veszélyhelyzet-kezelési és elhárítás feladatok között a katasztrófa észlelése, a következmények elemzése, értékelése, az állampolgárok tájékoztatása, valamint riasztása, a katasztrófa helyzetre reagáló és annak következményeit elhárító szervezetek mozgósítása, illetve a mozgósított szervezetek által végzett tevékenység támogatása a legfontosabb.

„Az egyházak [lehetséges] lakosságvédelmi feladatait két részre oszthatjuk. Egyrészt beszélhetünk a veszélyhelyzetben lévő lakosság részére nyújtott támogatásról, amely a lakosságvédelmi feladatok keretében valósul meg. A főbb lakosságvédelmi feladatok az alábbiak lehetnek [12]:

- a lakosság tájékoztatása a kialakult helyzetről, a végrehajtandó feladatokról és a betartandó magatartási szabályokról,
- a mentésben való tevékeny részvétel,
- a kárterületen az elsősegélynyújtásban való részvétel,
- az ideiglenes helyreállításban a részvétel, továbbá a halálos áldozatokkal kapcsolatos halaszthatatlan intézkedések támogatása,
- a kárterületről kimentett lakosság ellátásának és elhelyezésének megszervezésében, egészségügyi feltételeinek biztosításában történő részvétel,
- a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak (különösen: víz-, élelmiszer-, takarmány- és gyógyszerkészletek, állatállomány) és kulturális javak védelmének megszervezésében történő részvétel,
- a katasztrófa- sújtotta területen az alapvető életfeltételek biztosításában történő részvétel,
- önkéntesek toborozása stb.

Másrészt szerepük lehet a védelmi tevékenység támogatása a hivatásos mentőszervek és szolgáltatók kárelhárítási-, kárfelszámolási feladatainak segítése, valamint a védelmi anyagok gyűjtése és helyszínre szállítása terén.

A helyreállítás során a károk felmérése, a helyreállítás prioritásainak meghatározása, és végrehajtása, fertőtlenítés, a segélyek elosztása, a támogatások felhasználásának ellenőrzése

jelentkezhet fő feladatként, illetve a mentési tapasztalatok összegzése, következtetések levonása. Mindezekben hathatós segítséget nyújthatnak az egyházak a híveik révén. A helyreállítás időszakának főbb feladatai közé tartozhat az egyházak részéről a hajléktalanná vált emberek megsegítése, az újjáépítésben való aktív részvétel, mint erre jó példa volt a 2010. évi árvízi pusztítás utáni támogató tevékenység.

Ebben az időszakban a lakossági felajánlások kezelése, az adományok hatékony kiosztása, a szociálisan rászoruló személyek anyagi és természetbeni támogatása, a kár helyszínén a lelki segítségnyújtás, a lakhatásra alkalmatlanná vált lakások felújításának támogatása az egyházi segélyszervezetek közreműködésével valósult meg.

A helyreállítás időszakának feladatai közé tartozik még a kárfelmérések végrehajtása, azon lakosokról történő gondolkodás, akik nem tudnak lakásukba visszaköltözni, illetve az ingóságok pótlása.[13]

A katasztrófavédelmi törvény megfogalmazza, hogy „a katasztrófavédelem nemzeti ügy”[14]. Egyre több kutató és elemző jut arra a megállapításra, hogy az egyházak közreműködése lehetséges és üdvözlendő ilyen esetekben.

„Mindenkinek lehet és van szerepe a biztonság megteremtése és fenntartás érdekében, így az egyházaknak is.” [15]

Az egyház több esetben is jelentős szerepet vállalt a katasztrófák során károsult családok segítésében, az árvizek és egyéb katasztrófák során többször is bizonyította segítő szándékát. Ezek közül néhány kiemelkedő segítségnyújtás az alábbi módon történt:

Fontos szerepet játszottak a családok lelkipásztori gondozásában, mellyel többek közt a katasztrófák kapcsán szerencsétlenül járt házastársak kapcsolatát és a családok közösségeit igyekeztek erősíteni. Hazánkban a családapasztoráció legismertebb formája „a családokkal való kapcsolattartás, a családlátogatás, a vasárnaponként külön szentmise a gyermekeknek és szüleiknek, felkészítés a házasságra jegyes kurzusokkal és egyéni beszélgetésekkel, a családközösségek, a családoknak szóló lelki gyakorlatok, lelki-napok, tanfolyamok.” [16]

Ahhoz, hogy családsegítő munkát végezhesse a papok és a világi lelkipásztorok külön képzésen vettek részt.

A segítő csoportok szervezése mellett telefonos segélyszolgálatot tartottak fent, pénz-, élelmiszer- és ruhaadományokat gyűjtöttek és eljuttatták azokat a rászorulóknak. [17]

A Baptista Szeretetszolgálat többek között a kolontári és devecséri lakosok megsegítésében tevékenykedett sikerrel a vörösiszap-katasztrófa során. Jelentős pénzügyi és anyagi támogatást nyújtottak a károsultaknak. Jelentéseikből kitűnik, hogy 2010. során más eseménynél is segítettek, így „a támogatás teljes összege 236.963.823 Ft volt (2010.), melyet ruha, élelmiszer és gyógyszeradomány formájában jutattak el a rászorulókhhoz.” [18]

A Magyar Református Szeretetszolgálat többek között a 2010. évi borsodi árvíznél is tevékenykedtek. Meghirdették a “Támogass egy árvíz-károsult családot!” nevű programot. A programban résztvevő családokat havi rendszeres segélyben részesítették 6 hónapon keresztül. Az árvíz sújtotta területen a szolgálat számos családnak juttatott élelmiszer és ruhasegélyt. Emellett az árvíz-károsult családoknak 30 millió Ft értékben adományozott építőanyagot és bútorokat.

A Katolikus Karitás több más katasztrófa felszámolásában való támogató részvétel mellett, a kolontári segélyező eseményekhez jelentős gyűjtésekkel járult hozzá, valamint a károsultak elszállásolását is segítették. Élelmiszercsomagokat, tisztító- és tisztálkodó szereket, élelmiszert osztottak.

5. sz. ábra: Katolikus Karitás segélyszervet mentés közben

(Forrás: <http://ujember.katolikus.hu/Archivum/2005.05.22/0403.html>, letöltés ideje: 2012.03.10. 07:41)

4. AZ EGYHÁZAK, HÍVŐ KÖZÖSSÉGEK, MINT ÉRTÉKKATEGÓRIÁK, ÉS MOTIVÁCIÓIK

A kutatás során több esetben is felmerült a kérdés, hogy sok más civil szervezet mellett, miért fontos az egyházak ez irányú tevékenysége, és főleg miért sikeresek a védelmi munka segítésében, támogatásában. További kérdés, hogy mi a részvételük motivációja. E kérdések megválaszolásához vizsgálni kell az egyház és hívő közösségeket, mint érték kategóriákat.

5.1. Az egyházak, hívő közösségek, mint érték kategóriák a védelmi feladatok ellátásában

Ezek a szervezetek önmagukban is, csak a „szűk” szervezetükre, mikroközösségükre nézve is értelmezhetőek. Ide tartoznak többek között a lelkészek, a hitoktatók, az egyházi szervezet működését tervező, szervező, végrehajtó munkatársak, illetve az egyházak által fenntartott intézmények dolgozói. E pontnál meg kell állapítani, hogy három szempontból is vannak katasztrófavédelmi feladataik: egyrészt maguk is működtetnek intézményeket, így rendelkezniük kell védelmi tervekkel, meg kell felelniük bizonyos tűzvédelmi, katasztrófavédelmi szabályoknak. Felelősségük van abban, hogy szervezetük tagjai megismerjék katasztrófavédelmi és egyéb feladataikat, kötelességeiket, gyakorolják például a különböző helyzetekből történő mentés végrehajtását. A védelmi szervek megérkezéséig képeseknek kell lenniük valamilyen önmentési feladat végzésére is. Másrészt a tagjaik, vezetőik polgári védelmi kötelezettséggel is rendelkezhetnek.

„**A polgári védelmi kötelezettség** személyes kötelezettség az emberi élet és a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak védelme érdekében.”[19] A polgári védelmi kötelezettség azt jelenti, hogy bizonyos védelmi célú feladatok ellátása érdekében az állampolgárokat polgári védelmi szolgálatra lehet berendelni például háború vagy katasztrófa helyzet során. E feladatokat önkéntesen, kötelezettség alapján vagy munkakör ellátásával teljesítik az állampolgárok.

„A polgári védelmi kötelezettségét munkaköre ellátásával, közmegebízata gyakorlásával teljesíti:

- a) az országgyűlési képviselő,
- b) az európai parlamenti képviselő,
- c) az állami vezető, a vezetői megbízású, valamint feladatköre szerint katasztrófavédelmi feladatot ellátó kormánytisztviselő, köztisztviselő és közalkalmazott,

...

m) a szakirányú felsőfokú végzettséggel rendelkező, hivatását gyakorló pap, lelkész, rabbi.” [20]

Tehát maga az egyházszervezet, azaz a mikroközösség, a saját munkatársaival is érintett egy esemény felszámolásában. Ezen túlmenően, a településeken kialakult rendkívüli események során közre kell működniük az intézményeik és azok lakói mentésében védelmében és ellátásában. Az egyházak munkatársai lelki segítséget nyújtanak a bajbajutottaknak, szervezik a hívők részvételét a mentésben, helyreállításban, intézményeik segítenek a kitelepítettek elhelyezésében, a befogadásban.

A szűk értelemben vett egyházszervezeti védelmi feladatok mellett, a híveik, mint makroközösség is jelentős tényezőnek mondhatóak a lakosság védelmében. Mint hívő állampolgárok, hitbeli eszméiknél fogva, valamint a közösség már bejáratott szerveződési szokásainál fogva is, könnyebben aktiválhatóak, az átlagnál nyitottabbak a szociális- és védelmi kérdésekre. Részt vesznek a mentésben, a segélyek gyűjtésében elosztásában, valamint a helyreállítási munkákban.

Az egyházak és hívő közösségek motivációi

Felmerül a kérdés, hogy az egyre nehezebb anyagi helyzetük ellenére miért vállalnak fel ezek a közösségek védelmi munkákat is. Mi a motivációjuk?

Ezeknek a szervezeteknek az alapidokumentumaik, és a hittételeik szinte kivétel nélkül tartalmazznak valamilyen utalást az embertársaink szenvedése iránti szolidaritásra, a segítségre. Számtalan olyan kinyilatkoztatást tartalmazznak, amelyre a hit, a vallás, és az egyházak kialakulása során „ráépült” az egyházak, hívő emberek segítő tevékenysége, illetve az a képessége, Jó példák erre az igehelyek, amelyek erre utalnak:

„Ekkor előállt egy törvénytudó, hogy megkísértse őt, és ezt kérdezte: Mester, mit tegyek, hogy elnyerjem az örök életet? Ő pedig ezt mondta neki: Mi van megírva a törvényben? Hogyan olvasod? Ő pedig így válaszolt: Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes erődből és teljes elmédből, és felebarátodat, mint magadat. Jézus ezt mondta neki: Helyesen feleltél: tedd ezt, és élni fogsz.” Luk 10: 25 [21]

A Biblia például több olyan ígét tartalmaz, útmutatást, amelyből eredeztethető a karitatív, támogató tevékenység, és emellett olyan kinyilatkoztatásokat, amelyek erőt és hitet adnak azokban a pillanatokban is, amikor például katasztrófák során minden megszűnni, elveszni látszik, amikor az ember kilátástalannak véli a helyzetét.

„Felfogja az úr a szegények ügyét, nyomorultak jogát.” [11]

Az alapidokumentumaik mellett nagy gondolkodóik, tanítóik is sokszor tesznek utalást arra, hogy csak a cselekvő egyház szolgálja jól a híveit. *„Nekünk nem hímes szók, hanem erős valóságok kellene!”¹[22]*

¹ http://www.nembulvar.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=2754:pazmany-peter-a-magyar-proza-atyja&catid=34:olvasojegy&Itemid=113

További biztosíték arra, hogy ezek a közösségek segíteni szándékoznak, hogy napjainkban egyre több fiatal keresi az alapértékeket, élete értelmét, helyét a világban, és ezen útkeresés során válik részesévé az egyházi életnek. Ezek a potenciálok kiaknázatlanok még a védelmi munka számára, és célszerű számolni velük a jövőben.

A védelmi munkában való részvétel hatékonyságának növelési lehetőségei

Felmerül a kérdés: Hogyan lehetne jobban kiaknázni az egyházakban rejlő ilyen irányú lehetőségeket. Az elmúlt időszak eseményeinek elemzése során az állapítható meg, hogy a hatékony tevékenység egyik legfontosabb feltétele az együttműködés kialakítása és fejlesztése a védelmi szféra és az egyházak között.

Az egyházak védelmi tevékenységét már helyi szinten is célszerű támogatni a védelmi szervek helyi egységeinek. Együttműködési megállapodások keretei között lehetne szabályozni, hogy milyen tevékenységet vállalhat és vállaljon fel az egyház a megelőzés, a beavatkozás és a kárfelszámolás időszakában, milyen intézményeik állnak rendelkezésre helyi szinten, amelyek a lakosságvédelmi célok elérésében felhasználhatóak.

A megyei és az országos szinteknek pedig célszerű az egyházak azonos szintjeivel az együttműködés stratégiáját, elveit, kereteit rögzíteni, és erről a saját rendszerük minden elemét tájékoztatni. A katasztrófavédelem azon kezdeményezésével például, hogy a segélyek elosztása, a támogatások lakosokhoz való eljuttatása szervezett, átlátható keretek között történjen, megnőtt az esélye annak, hogy ezek a javak a legrászorultabbakhoz, és a legmegfelelőbb formában jussanak el. Így alakult meg a Központi Kármentő Alap. E folyamatban az egyházak és hívő közösségek jelentős pillérnek tekinthetők.

Fontos, hogy az egyházaknak lehetősége legyen megismerni a katasztrófavédelem és más védelmi szféra törekvéseit, működési rendjét, valamint a település védelmi tevékenységét, továbbá az abba való illeszkedés lehetséges módjait. Ugyanakkor fontos lenne, hogy maguk is akarják, szándékozzanak megismerni a védelmi feladatokat, ez a törekvés még nem érezhető mindenütt az országban. Az egyházi alapképzésben nagyobb súllyal kellene szerepelni ezeknek az ismereteknek.

Az állami és önkormányzati szereplőknek pedig ismerniük kellene az adott vallás alapvető értékeit, és tiszteletben kell tartaniuk az egyház tanításait, dogmáit és viselkedéstanait, ismerni kell továbbá a helyi vallási közösségek életét, és ezek tudatában kell alakítaniuk a közös kapcsolatrendszerüket.

További lehetőség az egyházak meglévő programjainak, projektjeinek megismerése, és a védelmi ismeretek azokhoz való kapcsolása. Ilyenek például az egyházi ifjúsági csoportok túlélő táborai, környezetvédelmi akciói stb. Szintén jó lehetőség rejlik a hívő csoportok bevonása a krízisintervenciós teamek munkájába.

ÖSSZEGZÉS

A fentiek alapján tehát megállapíthatjuk, hogy az egyház alapvető feladata az emberek lelki gondozása, a hit és az evangélium terjesztése, de humanitárius segítségnyújtó valamint karitatív tevékenységük is jelentős. Hazánkban adott a szabad vallásgyakorlás, a hívők közösségekké válhatnak. Ugyanakkor a hazai egyházak képesek és készek a lakosságvédelmi feladatok ellátásában is részt vállalni.

Életünk során folyamatosan készen kell állnunk a különböző katasztrófa helyzetek, - ezen belül az ár és belvíz valamint a helyi vízkár - elleni védelemre. A védelem eredményes megszervezése azonban nem képzelhető el a lehető legnagyobb társadalmi összefogás nélkül, nem valósítható meg a civil szervezetek és az egyházi összefogás hathatós támogatása nélkül.

Magyarországon az egyházak és más hívő közösségek olyan karitatív tevékenységet folytatnak, amire a katasztrófavédelem hazai rendszere bizton támaszkodhat.

Egy-egy veszélyhelyzet időszakában az egyház igen hatékonyan tudja megszólítani a lakosságot, és a családokkal való „békeidőszaki” törődésen túl, olyan támogatást tud nyújtani, melyek a hivatásos katasztrófavédelmi szervek, az önkormányzatok által végzett tevékenység kiegészítéseként, jelentősen növelik a lakosság „védelem-érzetét”. Nem csak a szűk értelemben vett egyházi mikroközösség, hanem a hívők, azaz a makroközösség is jelentős szerepet tud vállalni e munkákban. Ennek nemcsak a hitéleti alapküldetéseik, nagy gondolkodói útmutatásai, hanem a közösségükben rejlő szabad potenciálok is jó alapot nyújtanak.

Alapvető cél egy jól és hatékonyan működő együttműködés megszervezése és működtetése, melyben mindkét fél a tőle elvárható módon mindent megtesz az együttműködés sikeréért. Országos szintű és a közérdeklődésre számot tartó katasztrófavédelemben, - mint a „Vörösiszap katasztrófa” vagy a 2010-es borsodi árvízi események során, - az összefogás jól működött. Civil Humanitárius Koordinációs Központ jött létre az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság, a Nemzeti Erőforrás Minisztérium, a Magyar Vöröskereszt, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat, a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet, a Katolikus Karitás, és a Baptista Szeretetszolgálat Alapítvány együttműködésével, mely a jövőben is biztosítéka lehet annak, hogy a segélyek szervezeten, gyorsan jussanak el oda, ahol a legnagyobb a rászorultság mértéke. Érdemes lenne ehhez hasonlóan kialakítani az összefogás rendszerét kisebb horderejű veszélyhelyzetek időszakára is.

Az egyházak, a hívő közösségek olyan összekötő kapocs szerepkört tölthetnek be, mely segítségével az állam közelebb kerülhet az állampolgáraihoz a veszélyhelyzeti felkészülés, a beavatkozás/mentés és a helyreállítás időszakában egyaránt. Ez a lépés nemcsak az államigazgatás védelmi szférájában illetve a lakosság körében hatna újként és pozitívan, hanem a napjainkban új utakat kereső, önmagukat megújítani kívánó egyházak életében is.

IRODALOMJEGYZÉK:

[1] 1993. évi XXXI. Törvény az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről

[2] Magyarország Alaptörvénye Szabadság és felelősség VII. cikk

[3] 1990. évi IV. tv. 1990. évi IV. törvény a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról 8. § (1)

[4] 2011. évi C. törvény 2011. évi C. törvény. A lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról 6. § (1)

[5] Rixer Ádám: Egyházak gazdálkodása, egyházi pénzügyek
http://www.glossaiuridica.hu/cikkek/Egyhazak_gazdalkodasa_penzugyei.pdf 17. old

[6] 2011. évi CCVI. törvény a 2011. évi CCVI. törvény a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról

[7] <http://uj.katolikus.hu/> letöltve 2012. május 15.

[8] <http://www.reformatus.hu/szeretetszolgalat/> letöltve 2012. május 16.

[9] <http://www.evangelikus.hu/rolunk> letöltve: 2012. május 18.

[10] http://www.segelyszervezet.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=1538
Itemid=71&lang=hu letöltve 2012. május 20.

[11] Dr. Hornyacsek Júlia: Polgári védelem I. ZMNE Budapest, 2009. ISBN: 9789637060663

- [12] Dr. Hornyacsek Júlia: A települési védelmi képességek a katasztrófa-kihívások tükrében. „*Biztonságunk érdekében*” Oktatási- és Tanácsadó Tudományos Egyesület Budapest, 2011. június 45. oldal ISBN: 978-963-08-2606-8
- [13] Dr. Halász László, Dr. Pellérdi Rezső, Dr. Földi László: *Katasztrófavédelem I.* ZMNE egyetemi jegyzet, 2009.
- [14] 2011. évi CXXVIII. törvény A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról
- [15] Dr. Bukovics István: Gondolatok az egyházak szerepéről a katasztrófavédelemben http://www.drbukovics.hu/modules/jegyzek/doktar/doktar_155.pdf letöltve: 2011. 11. 01.
- [16] A boldogabb családokért/A családpsztorációról 121. <http://www.katolikus.hu/csalad.html> letöltve: 2012. 02. 14.
- [17] Magyar Református Szeretetszolgálat Közhasznúsági Jelentés 2010. <http://www.jobbadni.hu/js/tinymce/plugins/filemanager/files/MRSZ-2010-KHJELv2.pdf> letöltve: 2012. 05. 10.
- [18] Éberhardt Katalin: Az egyházak katasztrófavédelmi szerepvállalása TDK dolgozat 2012. NKE 71. old.
- [19] Forrás: 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról 53. §
- [20] Forrás: 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról 54. § (2)
- [21] Biblia Magyarázó jegyzetekkel, Kiadó a Magyarországi Református Egyház Kálvin János kiadója, Budapest, 1996, 1216. oldal Luk 10: 25
- [22] Pázmány Péter: http://www.nembulvar.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=2754:pazmany-peter-a-magyar-proza-atyja&catid=34:olvasojegy&Itemid=113